



VINCENT HOUSSIN & VINCENT GILLES

**F*CK
YOU,
FLIK!**

**Getuigenissen over geweld
tegen de politie**

Lannoo

*'Nobody can think and hit someone
at the same time.'*

Susan Sontag, Regarding the Pain of Others

Inhoud

Waarom we dit boek (helaas) moesten schrijven	9
Tot uw dienst!?	10
De gezichten achter de cijfers	13
1 — F*ck you, flik!	17
Van ACAB tot zwijntjes	17
Verbale agressie, vaker op het menu	19
Fysiek geweld, dagelijkse kost	22
2 — Straffe staaltjes van individuele agressie	25
De man die vrouwen haatte	26
De man die zijn droombaan moest opgeven	32
De minderjarige dader	35
3 — To serve and to protect	43
De vrouw die haar wapen moest trekken	44
De man die van zijn huwelijksreis kwam	48
Een ingrijpende collocatie	50
4 — De massa, een veelkoppig monster	53
Een ontspoorde mijnwerkersstaking	54
Een verhitte coronabetoging	56
Loslopend wild	60
Bruxelles, ma belle?	63
Gevarieerd of gevaarlijk?	63
‘Alleen kalmte kan u redden’	65
Sociale media, een tweesnijdend zwaard	66

Tussen begrip en onbegrip	67
Probleemwijken bestaan	69
5 — Geen stilte na de gewelddadige storm	73
Als je fysiek en/of financieel slachtoffer wordt	76
Als een geweldincident ‘einde dienst’ betekent	85
Als je naaste omgeving meelijdt met jou	94
Als je twee keer slachtoffer wordt	103
Als jij de dader lijkt	112
6 — Een pleidooi voor erkenning	123
All I am askin’ is for a little respect: oproep aan de gewone burger	126
De blauwe familie: oproep aan de politie als werkgever	133
Eerste emotionele opvang en verdere psychologische begeleiding	134
Administratieve ondersteuning	145
Fair enough: oproep tot gerechtelijke genoegdoening	150
Naar een repressiever lik-op-stukbeleid	154
Naar een betere financiële genoegdoening	155
Naar een menselijker rechtspraak	158
Nultolerantie aan de tomeloze tolerantie: oproep aan de politiek	161
The thin blue line	167
7 — Waar wij voor pleiten	171
Waar we vandaan komen	171
Waar we heen willen	173
Waar justitie het verschil kan maken...	174
... bij lichtere feiten	174
... bij zwaardere feiten	174
... bij groepsgeweld	175
... voor slachtoffers	175
... door een betere registratie	176

Waar de politiek het verschil kan maken...	176
... door een bijsturing van de gemeenschapsgerichte politiezorg	177
... door extra financiële bescherming	178
... door extra juridische bescherming	179
... door extra middelen voor justitie zelf	180
... door een sensibiliseringscampagne bij het brede publiek	180
Waar de politie als werkgever een verschil kan maken...	181
... door een heldere interne procedure voor geweldincidenten	181
Kortom ...	183
Dankwoord	185
Eindnoten	187

Waarom we dit boek (helaas) moesten schrijven

— *Eline*

Eline is getrouwd en moeder van twee kinderen. Ze is al meer dan tien jaar in dienst. Sinds kort werkt ze bij de interventiepolitie.

'Het gebeurt tijdens een oproep voor intrafamiliaal geweld. Een vrouw belt de hulpdiensten, in volslagen paniek. Haar partner, dronken en agressief, heeft haar zwaar fysiek toegetakeld. Hij heeft ook flink huisgehouden in de woning: de inboedel is kort en klein geslagen. Hij is daarna het huis uit gevlucht, maar is later op zijn stappen teruggekeerd en staat te razen op de oprit. Ze probeert hem te overhalen een nachtje bij zijn moeder door te brengen, maar haar man is vastbesloten. Hij moet en zal 's nachts thuis slapen. Met mijn collega ga ik bijstand verlenen. Als onze combi de oprit op draait, richt zijn verbale agressie zich even tot ons en niet tot zijn vrouw. De man is, op zijn minst gezegd, een *beer van een vent* en overduidelijk *not amused* met de politietussenkomst. Als we uitstappen en hem duidelijk maken dat hij een nachtje bij ons op het politiekantoor zal moeten doorbrengen, gaat het plots snel. Hij haalt uit, en neemt mij en mijn collega mee in zijn val. Ik lig op mijn buik, over de verdachte heen. Het duurt even voor we zijn rechterarm onder zijn lichaam vandaan krijgen en hem de tweede boei kunnen aandoen. Op het ogenblik dat ik op mijn knieën ga zitten, voel ik de wind door mijn polo waaien. Vreemd. Is die mischien uit mijn broek geschoven tijdens de worsteling met de verdachte? Op het ogenblik dat ik zie dat mijn shirt in stukken is gescheurd, hoor ik mijn collega roepen: "Gaat het? Gaat het? *Fuck*,

je zit volledig onder het bloed.” Ik voel nog steeds niets, daar zorgt de adrenaline blijkbaar voor. Uit twee gapende snijwonden blijft het bloed gutsen. De grootste wonde is wel 9 centimeter, zo blijkt achteraf. Pas als ik de sirenes van de ambulance hoor, gaan mijn handen aan het trillen, begint mijn hoofd te duizelen en steekt een snijdende pijn de kop op. En dan dringt het tot me door: ik ben neergestoken.’

Tot uw dienst?

Alleen al in 2021 kregen de Belgische hulpdiensten – naast de politie zijn dat ook de brandweer en de ambulancedienst – ongeveer 2,4 miljoen dringende oproepen binnen.¹ In datzelfde jaar registreerde de politie maar liefst bijna 900.000 criminele feiten waarvan doodgewone burgers het slachtoffer werden.² De kans is groot dat jijzelf of een van je naasten al een keer contact opnam met de politie, als slachtoffer of als getuige. Je hoorde een burenruzie die uit de hand dreigde te lopen, of je meldde een verontrustende opvoedingssituatie van een kind bij jou in de buurt. Je moeder werd het slachtoffer van vriendschapsfraude, of je kind werd online gepest. Je was getuige van een verkeersongeval, een vechtpartij of rellen, of er werd bij je ingebroken. In al die gevallen was je blij dat de politie er voor jou was, en met jou vele anderen. Politieambtenaren hebben van dienstverlening voor de burger hun job gemaakt. Ze observeren de naakte, ongefilterde emoties van daders, slachtoffers en getuigen. Dikwijls zijn mensen dankbaar, maar nog te vaak moeten de politie en de overige hulpdiensten het tijdens een tussenkomst opnemen tegen haat, verbale agressie en fysiek geweld.

Midden in het schrijfproces van dit boek werd dat laatste helaas opnieuw op een uiterst pijnlijke en trieste manier bewezen. Op donderdagavond 10 november 2022, wrang genoeg aan de vooravond van Wapenstilstand, kwam de 29-jarige politie-inspecteur Thomas

*Nog te vaak moeten de politie
en de overige hulpdiensten
het tijdens een tussenkomst opnemen
tegen haat, verbale agressie
en fysiek geweld.*

M. om het leven bij het zoveelste geweldincident. ‘Weet dat mijn zoon gestorven is terwijl hij het goede probeerde te doen,’ gaf zijn diepbedroefde vader de media mee. Vier jaar eerder had zijn zoon de overstap gemaakt van de horeca naar de politieschool. Niet veel later kon hij aan de slag in de Brusselse Noordwijk, in de buurt van het station Brussel-Noord en de prostitutiebuurt. De Noordwijk is op zijn zachtst uitgedrukt geen evidente wijk – het aantal incidenten ligt er sinds jaar en dag significant hoog. Toch patrouilleerde Thomas er regelmatig met zijn vaste collega, de 23-jarige Jason P. Ook die bewuste 10 november waren ze er samen aan het werk. Terwijl ze nietsvermoedend voor het rode licht stonden te wachten met hun patrouillewagen, trok de 32-jarige Yassine M. het portier van de combi open. Hij deelde verschillende messteken uit. Thomas M. zou de messteek in de hals niet overleven. Jason P. kwam er via een spoedoperatie weer bovenop na een messteek in de rechterarm. Hij moet er wel mee leren leven dat zijn vaste patrouillepartner het werk van die avond niet heeft overleefd.

Extra wraakroepend is dat de steekpartij niet uit het niets ontstond. Eerder die dag was Yassine M. het politiecommissariaat van Evere binnengestapt. Hij maakte een verwarde indruk, sprak zijn haatgevoelens tegenover de politie uit en vroeg om psychologische hulp. Op aangeven van de dienstdoende parketmagistraat brachten de agenten – altijd tot uw dienst, nietwaar? – Yassine M. binnen voor een vrijwillige opname in het universitair ziekenhuis Saint-Luc. Nog

voor hij kon worden onderzocht door een psychiater, verliet Yassine M. de wachtzaal van het ziekenhuis. Die keuze had hij, omdat het niet om een gedwongen opname ging. Pittig detail: Yassine M. was niet zomaar een psychiatrisch patiënt. Hij stond in de Gemeenschappelijke Gegevensbank ingeschreven als potentieel gewelddadige extremist. Die databank, beter bekend als de OCAD-lijst, bevat de namen van personen die moeten worden opgevolgd in het kader van de strijd tegen extremisme en terrorisme. Yassine M. had namelijk eerder al celstraffen uitgezeten voor diefstal en diefstal met geweld, en vertoonde tekenen van radicalisering. Er werden hem na zijn vrijlating geen voorwaarden opgelegd.

In een commentaarstuk voor De Standaard van 12 november schreef journalist Lieven Sioen dat in principe alle alarmbellen hadden moeten afgaan. Dat dat niet was gebeurd, weet hij aan twee mogelijkheden: ‘... ofwel zijn niet alle wettelijke middelen benut om de samenleving te beschermen tegen een extremist in hoge psychische crisis, wat sowieso een uiterst gevaarlijke en onberekenbare cocktail is. Ofwel zijn die middelen niet of onvoldoende beschikbaar, en dan is het aan de wetgever om de procedures verder aan te scherpen. Dat is de samenleving verplicht aan de mensen die haar elke dag opnieuw tegen zo’n blind geweld beschermen. Soms op gevaar van eigen leven.’ Om onze politiemensen te vrijwaren van geweldincidenten is het belangrijk dat de politie zelf, de beleidsverantwoordelijken, sommige media, de burgers en wijzelf – als vakorganisatie – onze verantwoordelijkheid opnemen. Aan het einde van dit boek gaan we dieper in op de verantwoordelijkheden van anderen. In dit woord vooraf geven we graag mee wat het VSOA Politie³ in de loop der jaren heeft ondernomen, en nog steeds onderneemt, om op te komen voor ‘zijn’ mensen. Ook dit boek maakt overigens deel uit van onze grootschalige sensibiliseringsactie rond geweld tegen de politie.

De gezichten achter de cijfers

In het najaar van 2010 stelde het VSOA een *Protocol tegen het geweld waarvan politieambtenaren het slachtoffer zijn* op. Tussen 2000 en 2010 bleek het aantal gewelddelicten tegen politieambtenaren met 14 procent gestegen – tussen 2007 en 2008 was het aantal geregistreerde feiten zelfs toegenomen met meer dan 60 procent. Jarenlang was een struisvogelpolitiek toegepast waarbij geweld tegen de politie als ‘inherent aan de job’ werd beschouwd en te veel feiten zo goed als onbestraft bleven. Het protocol voorzag zowel in een eenduidige aanpak van de dader(s) als in een ondersteuning van politiemensen. In de herfst van 2013 gingen meer dan 4000 collega’s de straat op, na het incident met de stenengooiers in Meulenberg. In die wijk in het Limburgse Houthalen-Helchteren waren in oktober 2013 zware rellen uitgebroken. Een politieman raakte levensgevaarlijk gewond toen hij werd getroffen door een steen en hield er blijvende letsels aan over. Hij verloor zijn gehoor aan één kant omdat een deel van zijn schedel werd verbrijzeld door een steen, en onderging meerdere delicate operaties. Momenteel draagt hij een cochleair implantaat waarmee hij (deels) opnieuw kan horen. Bovendien lijdt hij aan zware concentratiestoornissen. Pas in 2019 (!) werden twee mannen daarvoor veroordeeld. Onze verontwaardiging en die van anderen was groot. Na de massale betoging van 2013 gingen Joëlle Milquet, toenmalig minister van Binnenlandse Zaken, en Annemie Turtelboom, toenmalig minister van Justitie, een aantal engagementen aan op basis van onze protocolsuggesties. De werkgroepen die ze in het leven riepen, boekten echter te traag vooruitgang. Tot nu toe zijn weinig van die engagementen daadwerkelijk gerealiseerd onder de opeenvolgende voogdijministers. Toegegeven, onder impuls van Milquet kwam er in 2013 een bevraging rond geweld tegen de politie – *Wat flik je me nu?* – en in 2018 kwam er een betere, maar nog steeds geen volledige registratie van geweldfeiten via een register ‘Geweld door derden’. Helaas werden tegelijkertijd de ministeriële richtlijnen⁴ niet of niet correct toegepast, is er nog steeds een gebrek aan

goede cijfers en registratie bij justitie en ontstond in 2020 een nieuw fenomeen, dat van *police bashing*. Daar gaan we in het laatste hoofdstuk dieper op in.

Het VSOA Politie voerde zijn strijd daarom onverminderd verder. In datzelfde jaar 2020 hernam het de bevraging uit 2013 via een peiling bij de collega's. Maar liefst 4000 politiemensen namen daaraan deel: 66 procent van de respondenten verklaarde het slachtoffer te zijn geweest van valse klachten⁵ terwijl ze hun functie uitoefenden, bijna 40 procent van hen was in het jaar voor de bevraging het slachtoffer geworden van fysiek geweld. Van die slachtoffers liet slechts 54 procent een aanvankelijk proces-verbaal⁶ opstellen. Een van de voornaamste redenen daarvoor blijkt dat ze er niet in geloven dat de magistraten de daders ook echt zullen vervolgen – een veronderstelling waarin ze helaas vaak gelijk krijgen, zoals je in de komende hoofdstukken zal kunnen vaststellen. Om je alvast een idee te geven: volgens cijfers van het Brusselse parket werd 33,5 procent van de dossiers 'Slagen en verwondingen tegen politieambtenaren' zonder gevolg geklasseerd. Bij dezelfde dossiers tussen burgers onderling wordt slechts 13,1 procent zonder gevolg gelaten.⁷ Als we zowel gevallen van verbale agressie als van intimidaties en bedreigingen optellen bij de incidenten met fysiek geweld, dan schatten wij het aantal feiten in op meer dan 10.000 per jaar. Voor een goed begrip: elke anderhalf uur wordt dus een feit gepleegd. En dat is wellicht een te voorzichtige inschatting. Er blijft immers een groot *dark number* over, omdat 'lichte' feiten zelden worden aangegeven. Naast het individuele psychosociale leed van slachtoffers en hun familie, betaalt de maatschappij daar ook een enorm hoge prijs voor. Afgaand op de resultaten van onze enquête zorgen geweldplegingen elk jaar voor 23.460 dagen arbeidsongeschiktheid. Dat betekent ieder jaar 118 fulltime-equivalenten werkonbekwamen, goed voor een directe kostprijs van 4,7 miljoen euro. En dan zwijgen we nog over de indirecte kosten.

*Uit de verhalen spreekt
verontwaardiging over het onrecht
dat de slachtoffers is aangedaan
en dat niet zelden onbestraft bleef.*

Laten we het voor nu bij die voorlopige globale cijfers houden. Meer gedetailleerd cijfermateriaal is opgenomen in de volgende hoofdstukken waar het ons verhaal kan ondersteunen. We weten immers dat cijfers nodig zijn, want meten is weten. Betrouwbare cijfers verzamelen vormde dan ook een van de pijlers van onze sensibiliseringscampagne rond geweld tegen de politie. Toch is het even waar dat cijfers pas tot leven komen als je de gezichten erachter leert kennen. En of wij die tijdens onze loopbaan bij het VSOA leerden kennen... Zo maakten we in de loop der jaren uiteraard kennis met tal van politiemensen die het slachtoffer werden van geweld en om de ondersteuning van onze vakorganisatie vroegen. Bovendien vonden we voor onze campagne, zowel bij de Lokale als bij de Federale Politie, nog meer dappere getuigen bereid om hun verhaal te doen voor onze camera, al dan niet anoniem. De achtergrond van de getuigen varieert: het gaat om mannen en vrouwen, jongeren en ouderen, Nederlandstaligen en Franstaligen, mensen met en zonder een migratieachtergrond. Hun verhalen getuigen vaak van veerkracht en moed, maar uit de verhalen spreekt net zo goed verontwaardiging over het onrecht dat de slachtoffers is aangedaan en dat niet zelden onbestraft bleef. Ze delen een niet mis te verstane oproep tot meer respect voor de politie. De verhalen werden stuk voor stuk verteld om burgers en beleidsmakers wakker te schudden. Wij maakten filmpjes van de getuigenissen die we via een succesvolle socialemediacampagne verspreidden. Ook de steunbetuigingen van bekende Belgen als Toby Alderweireld, Luk Alloo, Delfine Persoon, Sofia Sykopoulos, Andy Peelman, Kody,

Christoff, Aline Zeler, Jean-Michel Dienst en Walter Grootaers gingen viraal.

Net als het tragische verhaal van Thomas M. hebben de verhalen van onze getuigen ons een voor een diep geraakt, vaak ook verontwaardigd. Voor veel getuigen was het bijzonder moeilijk om hun verhaal te doen, maar ze voelden zich achteraf opgelucht. Een van de getuigen formuleerde het zo: ‘Ik ben blij dat jullie de moeite namen om naar mij te luisteren. Na vier jaar is mijn lijdensweg nog altijd niet ten einde, maar het is wel de eerste keer in al die tijd dat ik mijn verhaal uitgebreid kon delen.’ Wij wilden dat nog veel meer mensen naar de verhalen van onze getuigen zouden kunnen luisteren. Socialemediacampagnes zijn broodnodig om tot de publieke opinie door te dringen, maar ze zijn vluchtiger. Een boek biedt meer tijd voor kader en context, en doet de getuigen nog meer recht. Hoewel we met evenveel aandacht naar elke getuigenis luisterden en geenszins een onderscheid willen maken in de ernst ervan, waren we genoodzaakt om het materiaal te selecteren in functie van het verhaal dat we wilden brengen. Alle getuigenissen zijn gebaseerd op video-interviews die we tussen 2020 en 2022 afnamen bij tal van politiemensen die in een ver of recent verleden te maken kregen met geweld. De persoonlijke gegevens van de getuigen en details van de omstandigheden zijn aangepast. Soms zijn ook gelijkaardige getuigenissen samengebracht in één case. Alleen zo konden wij de privacy van de slachtoffers garanderen. We hopen in elk geval dat jij als lezer, via hun aangrijpende verhalen, kan ervaren wat de verstreckende gevolgen zijn van geweld tegen de politie. We hopen ook dat je onze verontwaardiging deelt, en onze oproep aan beleidsmakers mee wil ondersteunen en verspreiden.

Vincent Gilles en Vincent Houssin
(voorzitter en ondervoorzitter VSOA Politie)

www.lannoo.com

Registreer u op onze website en we sturen u regelmatig een nieuwsbrief met informatie over nieuwe boeken en met interessante, exclusieve aanbiedingen.

Redactie: Fieke Van der Gucht

Omslagontwerp: Thijs Hoogeland, Buro Blikgoed

Omslagfoto: Eddy S'Jegers

Zetwerk: Keppie & Keppie

© Uitgeverij Lannoo nv, Tielt, 2023, Vincent Gilles en Vincent Houssin
D/2023/45/241 – ISBN 978 94 014 8995 9 – NUR 740

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden veelevoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch of op enige andere manier zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.